ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 17.12.2025
COM(2025) 768 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Μια δεκαετία με το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»

{SWD(2025) 418 final}

1. Εισαγωγή

Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι αφιερωμένο στη στήριξη του πολιτιστικού, του δημιουργικού και του οπτικοακουστικού τομέα. Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τα κυριότερα αποτελέσματα της τελικής αξιολόγησης του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη 2014-2020» (στο εξής: ΔΕ1) και της ενδιάμεσης αξιολόγησης του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη 2021-2027» (στο εξής: ΔΕ2) σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των δύο νομικών πράξεων[1]. Οι δράσεις και των δύο εκδόσεων του προγράμματος χωρίστηκαν σε τρία σκέλη για την κάλυψη ειδικών αναγκών: Σκέλος MEDIA (οτικοακουστικός τομέας και βιντεοπαιχνίδια), σκέλος Πολιτισμός (όλοι οι άλλοι πολιτιστικοί και δημιουργικοί τομείς) και Διατομεακό σκέλος (συμπεριλαμβανομένων των μέσων ενημέρωσης).

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον πολιτισμό διέπεται από την επικουρικότητα, όπως περιγράφεται στο άρθρο 167 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)[2], ενώ ο ρόλος της ΕΕ στα μέσα ενημέρωσης διέπεται επίσης από τις διατάξεις της ενιαίας αγοράς (άρθρο 26) και της ανταγωνιστικότητας (άρθρο 173) της ΣΛΕΕ. Το πλαίσιο αυτό αποτελεί τη βάση για τους διττούς στόχους του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη»: τη διασφάλιση, την ανάπτυξη και την προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας και κληρονομιάς, καθώς και τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και του οικονομικού δυναμικού των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας (στο εξής: ΤΠΔ), και ιδίως του οπτικοακουστικού τομέα.

Το ΔΕ2 βασίζεται στα πλεονεκτήματα του ΔΕ1, εισάγοντας παράλληλα καινοτομίες. Τα μέτρα αυτά ανταποκρίνονταν κυρίως στην ψηφιακή μετάβαση, η οποία αποτελεί αλλαγή παραδείγματος. Λόγω της αναγνώρισης της σημασίας των ΤΠΔ[3] και του μεγέθους των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν, στο πρόγραμμα χορηγήθηκε προϋπολογισμός ύψους 2,44 δισ. EUR για την περίοδο χρηματοδότησης 2021-2027, ποσό που αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 66 % σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο χρηματοδότησης. Η κατανομή του προϋπολογισμού μεταξύ των τριών σκελών παρέμεινε σχετικά σταθερή και στις δύο περιόδους χρηματοδότησης: 56–58 % για το σκέλος MEDIA, 31–33 % για το σκέλος Πολιτισμός και 13–9 % για το Διατομεακό σκέλος. Ο προϋπολογισμός αξιοποιήθηκε πλήρως και στις δύο περιόδους προγραμματισμού, μεταξύ άλλων κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid, όταν είχαν θεσπιστεί περιοριστικά μέτρα σε αρκετούς χώρους πολιτισμού.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» είναι πολύ περιορισμένος, καθώς ισοδυναμεί με το 0,2 % του τρέχοντος προϋπολογισμού της ΕΕ, ενώ τα κράτη μέλη αποτελούν την κύρια πηγή δημόσιας χρηματοδότησης. Ωστόσο, το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» στοχεύει σε δραστηριότητες στις οποίες η παρέμβαση της ΕΕ μπορεί να προσδώσει πρόσθετη αξία σε σύγκριση με τις δράσεις των κρατών μελών από μόνες τους. Ειδικότερα, αντιμετωπίζει τον κατακερματισμό των τομέων του πολιτισμού, της δημιουργίας και των μέσων ενημέρωσης κατά

---

[1] Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» θεσπίστηκε το 2013 με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1295/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενσωμάτωση των προγραμμάτων «Πολιτισμός», «MEDIA 2007» και «MEDIA Mundus» σε ένα ενιαίο χρηματοδοτικό μέσο. Το 2021 θεσπίστηκε ένα νέο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» για την περίοδο 2021-2027 [κανονισμός (ΕΕ) 2021/818 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου].

2 ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

[3] Το «Οικοσύστημα των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργίας» διαδραματίζει καίριο ρόλο ως ένα από τα 14 βασικά βιομηχανικά οικοσυστήματα που προσδιορίστηκαν μετά την έγκριση της ανακοίνωσης με τίτλο *«Μια νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη»* το 2020, COM (2020) 102 final· Βρυξέλλες, 10.3.2020

μήκος των εθνικών και γλωσσικών συνόρων. Επιπλέον, η χρηματοδότηση σε εθνικό επίπεδο από μόνη της δεν επαρκεί για τη στήριξη της συνολικής ανταγωνιστικότητας και πολυμορφίας των μέσων ενημέρωσης της ΕΕ, των οπτικοακουστικών μέσων και άλλων πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων. Ειδικότερα, το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» στηρίζει τη διακρατική συνεργασία και την κυκλοφορία περιεχομένου σε ολόκληρη την ΕΕ, μέσω πανευρωπαϊκών δραστηριοτήτων, όπως συνεργασίες, συμπαραγωγές και δίκτυα, πολλαπλασιάζοντας έτσι την αξία των εθνικών πολιτιστικών αγαθών πέραν των εθνικών συνόρων. Η προσέγγιση αυτή διευκολύνει επίσης την ισότιμη πρόσβαση σε μέσα ενημέρωσης και σε πολιτιστικό περιεχόμενο για τα άτομα που ζουν στην ΕΕ.

Η ευρεία συμμετοχή των μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών που είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, των υποψήφιων χωρών και των δυνάμει υποψήφιων μελών, καθώς και των χωρών της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, αποτελεί πολύτιμο πλεονέκτημα του προγράμματος, γεγονός που ενισχύει τη συνάφεια και την απήχησή του. Συμβάλλει στις προσπάθειες της ΕΕ για αξιοποίηση της πολιτιστικής διπλωματίας μέσω της δημιουργίας απτών δεσμών με τις χώρες αυτές. Για τις χώρες που βρίσκονται σε πορεία προσχώρησης στην ΕΕ, η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» αποτελεί θετική πτυχή σε σχέση με το κεφάλαιο 26 του κοινοτικού κεκτημένου για τους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και των μέσων ενημέρωσης. Όσον αφορά τον οπτικοακουστικό τομέα, η ευθυγράμμιση τρίτων χωρών με την οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων αποτελεί προϋπόθεση που πρέπει να πληρούται εκ των προτέρων για τη συμμετοχή στο σκέλος MEDIA και στο Διατομεακό σκέλος, λειτουργώντας έτσι ως κίνητρο για την επιτάχυνση της κανονιστικής σύγκλισης.

2. Επιτεύγματα και προκλήσεις

Σκέλος MEDIA

Το πρόγραμμα MEDIA έχει συμβάλει επιτυχώς στη διαφύλαξη της πολιτιστικής πολυμορφίας και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Σε διάστημα τριών δεκαετιών η βασική αποστολή του παρέμεινε σαφής: να προσφέρει ποιοτικές ευρωπαϊκές ταινίες και σειρές στους πολίτες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ως εκ τούτου, οι δράσεις του προγράμματος MEDIA ενσωματώνονται σε όλη την αξιακή αλυσίδα της οπτικοακουστικής βιομηχανίας, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός ανθεκτικού και ευρωπαϊκού οικοσυστήματος. Αυτό είναι ακόμη πιο σημαντικό δεδομένου του σκληρού ανταγωνισμού που αντιμετωπίζει ο οπτικοακουστικός τομέας στην ΕΕ από παγκόσμιους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων όχι μόνο των μεγάλων στούντιο του Hollywood, αλλά και των, ολοένα και περισσότερο, μεγαλύτερων εταιρειών τεχνολογίας στον κόσμο.

Το πρόγραμμα MEDIA έχει ενισχύσει ιδίως τη διακρατική κυκλοφορία ευρωπαϊκών ταινιών και σειρών, σε έναν τομέα σημαντικά κατακερματισμένο κατά μήκος των εθνικών συνόρων. Η αξιολόγηση αποκάλυψε ότι, κατά μέσο όρο,[4] οι ταινίες και οι σειρές της ΕΕ που υποστηρίζονται από το πρόγραμμα MEDIA ήταν διαθέσιμες προς το κοινό σε 9,5 περισσότερες χώρες της ΕΕ μέσω τηλεόρασης, 6,6 περισσότερες χώρες μέσω κινηματογράφου και 3,2 περισσότερες χώρες μέσω βίντεο κατά παραγγελία, σε σύγκριση με άλλα έργα της ΕΕ που δεν έλαβαν χρηματοδότηση από το πρόγραμμα MEDIA. Εκτιμάται ότι, μόνο στο πλαίσιο του προηγούμενου προγράμματος,

[4] Συμπεριλαμβανομένων των δράσεων του ΔΕ1: Μελλοντική ανάπτυξη έργων· Ανάπτυξη — Κινούμενα σχέδια· Ανάπτυξη — Ντοκιμαντέρ· Ανάπτυξη — Μυθοπλασία· Στήριξη του τηλεοπτικού προγραμματισμού ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων· Στήριξη των διεθνών ταμείων συμπαραγωγής· Αυτόματη διανομή· Επιλεκτική διανομή· Αντιπρόσωποι πωλήσεων· και των δράσεων του ΔΕ2: Μελλοντική ανάπτυξη έργων· Μελλοντική ανάπτυξη μικρότερων έργων· Από κοινού ανάπτυξη· Τηλεοπτικό και επιγραμμικό περιεχόμενο· Ευρωπαϊκή διανομή· Ευρωπαϊκοί αντιπρόσωποι πωλήσεων· Ταινίες εν κινήσει.

οι ταινίες και σειρές της ΕΕ που έλαβαν στήριξη από το πρόγραμμα MEDIA προσέλκυσαν τουλάχιστον 241 εκατομμύρια περισσότερους θεατές σε χώρες της ΕΕ εκτός της χώρας παραγωγής τους σε σύγκριση με ταινίες και σειρές που δεν έλαβαν αντίστοιχη στήριξη.

Η στήριξη του προγράμματος MEDIA στους ευρωπαϊκούς κινηματογράφους είναι μια ακόμη επιτυχημένη πρωτοβουλία όσον αφορά τη διακρατική κυκλοφορία ευρωπαϊκών ταινιών και σειρών. Από το 2014 έως το 2023, το δίκτυο Europa Cinemas αύξησε τη γεωγραφική του κάλυψη κατά 32 %, φθάνοντας πάνω από 750 δήμους. Έως το 2023 είχε πωληθεί σχεδόν το 40 % του συνόλου των εισιτηρίων για μη εθνικές ευρωπαϊκές ταινίες στην ΕΕ, γεγονός που δείχνει σημαντική ενωσιακή προστιθέμενη αξία.

Η χρηματοδότηση μέσω του προγράμματος MEDIA έχει επίσης ενισχύσει την παραγωγή και την τελική διάθεση οπτικοακουστικών έργων υψηλής ποιότητας. Ειδικότερα, έχει στηρίξει ταινίες και τηλεοπτικές σειρές κατά την κρίσιμη φάση της ανάπτυξής τους. Το ποσοστό των τίτλων που έλαβαν στήριξη και τελικά κυκλοφόρησαν εκτιμάται στο 29 % όλων των ταινιών και σειρών που έλαβαν στήριξη για ανάπτυξη κατά τη διάρκεια της περιόδου αξιολόγησης, ποσοστό που είναι προφανώς πάνω από τον μέσο όρο της αγοράς. Αυτό υποδηλώνει θετικό αντίκτυπο της χρηματοδότησης. Το ένα τρίτο των βιντεοπαιχνιδιών που αναπτύχθηκαν με τη βοήθεια της χρηματοδότησης του προγράμματος MEDIA διατέθηκαν τελικά στο εμπόριο, γεγονός που αποτελεί ένδειξη επιτυχίας σε έναν εξαιρετικά ανταγωνιστικό και δυναμικό τομέα.

Το πρόγραμμα MEDIA εστίασε στις ευρωπαϊκές διασυνοριακές συμπαραγωγές για να επιτύχει μεγαλύτερο αντίκτυπο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τόσο στο στάδιο της ανάπτυξης όσο και στην παραγωγή τηλεοπτικών προγραμμάτων και βίντεο κατά παραγγελία. Οι συμπαραγωγές αυτές αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα, μέσω της αύξησης του κοινού στο εξωτερικό, της προσέλκυσης νέων πηγών χρηματοδότησης και της ανταλλαγής τεχνογνωσίας. Το ποσοστό των διασυνοριακών ευρωπαϊκών συμπαραγωγών που έλαβαν στήριξη αυξήθηκε σημαντικά από 36 % στο πλαίσιο του ΔΕ1 σε 84 % στο πλαίσιο του ΔΕ2 (2021-2023), ποσοστό σημαντικά υψηλότερο από τον εκτιμώμενο μέσο όρο της αγοράς για έργα της ΕΕ που δεν υποστηρίζονται από το πρόγραμμα MEDIA (13,7 %).

Επιπλέον, οι ταινίες, οι σειρές και τα παιχνίδια που υποστηρίζονται από το πρόγραμμα MEDIA αποσπούν σταθερά θετικές κριτικές και χαίρουν αναγνώρισης. Κατά την περίοδο 2014-2023, τα έργα που έλαβαν στήριξη είχαν περίπου 1200 υποψηφιότητες και κέρδισαν περίπου 500 βραβεία από έγκριτα διεθνή φεστιβάλ και φορείς απονομής βραβείων. Για παράδειγμα, τα εν λόγω έργα κέρδισαν 127 βραβεία στις Κάννες, 86 βραβεία στη Μπερλινάλε και 73 βραβεία στα ευρωπαϊκά βραβεία κινηματογράφου. Αυτό αντικατοπτρίζει την υψηλή πολιτιστική αξία και το διεθνές κύρος των ευρωπαϊκών έργων που υποστηρίζονται από το πρόγραμμα MEDIA.

Η πολιτιστική πολυμορφία ενισχύθηκε μέσω μέτρων που απευθύνονται σε χώρες με χαμηλότερες οπτικοακουστικές δυνατότητες, ιδίως μέσω της προώθησης της συνεργασίας. Το ποσοστό των υποστηριζόμενων έργων που περιλαμβάνουν συνεργασίες μεταξύ χωρών χαμηλής και υψηλής δυναμικότητας αυξήθηκε από λιγότερο από 5 % στο πλαίσιο του ΔΕ1 σε περίπου 30 % στο πλαίσιο του ΔΕ2 (2021-2023). Επίσης, το ποσοστό των υποστηριζόμενων έργων σε λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες αυξήθηκε από 25 % στο πλαίσιο του ΔΕ1 σε 32 % στο πλαίσιο του ΔΕ2 (2021-2023). Μολονότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη διεύρυνση της συμμετοχής όλων των κρατών μελών, η στήριξη εξακολουθεί να επικεντρώνεται σε περιορισμένο αριθμό δικαιούχων χωρών.

Γενικότερα, το πρόγραμμα MEDIA έχει επίσης μοχλεύσει επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου παρέχοντας μεικτή στήριξη στο MediaInvest, το οποίο θεσπίστηκε από το 2021 στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU. Αυτή η νέα πλατφόρμα επενδύσεων μετοχικού κεφαλαίου είναι αφιερωμένη σε ευρωπαϊκά οπτικοακουστικά έργα και έργα βιντεοπαιχνιδιών. Σκοπός του MediaInvest είναι η προσέλκυση περισσότερων ιδιωτικών επενδύσεων, οι οποίες θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα. Στόχος είναι η μόχλευση επενδύσεων μετοχικού κεφαλαίου ύψους έως και 400 εκατ. EUR κατά την περίοδο 2022-2027. Έχουν ήδη υπογραφεί τέσσερις επενδυτικές συμφωνίες στο πλαίσιο του MediaInvest και το εργαλείο αυτό βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη του στόχου του. Αυτό αποτελεί επίσης αποτελεσματικό συμπλήρωμα των εγγυήσεων δανείων (βλ. παρακάτω στην αξιολόγηση των διατομεακών δράσεων).

Συνολικά, το πρόγραμμα MEDIA έχει συμβάλει στη διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού οικοσυστήματος και συμπληρώνει τις πολιτικές των κρατών μελών που εστιάζουν σε εγχώριο επίπεδο. Ωστόσο, το αποτέλεσμα αυτό δεν μπορεί αφ' εαυτού να εξουδετερώσει τις ισχυρές δυνάμεις της αγοράς που μετασχηματίζουν τον τομέα και προκύπτουν από την αλλαγή της συμπεριφοράς των καταναλωτών και την τεχνολογική πρόοδο.

Σκέλος Πολιτισμός

Το σκέλος «Πολιτισμός» λειτουργεί συνεχώς ως μέσο για την ενδυνάμωση των οργανισμών των ΤΠΔ σε ολόκληρη την Ευρώπη ώστε να αναπτύσσουν συνεργασίες πέραν των εθνικών τους συνόρων και αυτό συμβαίνει κατά τρόπο και σε θέματα που δεν καλύπτονται από εθνική χρηματοδότηση. Σε τομείς που αντιμετωπίζουν προκλήσεις όπως ο κατακερματισμός της αγοράς και ο γλωσσικός κατακερματισμός, οι ψηφιακοί μετασχηματισμοί, το υψηλό ποσοστό πολύ μικρών οργανισμών, η περιορισμένη κινητικότητα και η εργασιακή επισφάλεια, στο πλαίσιο του σκέλους Πολιτισμός παρέχεται μια πλατφόρμα διασυνοριακής συνεργασίας, η οποία προσφέρει τη δυνατότητα στους φορείς για κοινή δημιουργία και ανταλλαγές που γενικά δεν υποστηρίζονται σε αυτή την κλίμακα σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, το σκέλος στηρίζει τις προσπάθειες της ΕΕ μέσω των οριζόντιων στοιχείων της κοινωνικής ένταξης, της ισότητας των φύλων και της βιωσιμότητας, και συμβάλλει στις διπλωματικές προσπάθειες της ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού.

Στο πλαίσιο του προγράμματος ΔΕ1, διευκολύνθηκε η υλοποίηση πάνω από 1 200 διακρατικών έργων, δημιουργώντας πάνω από 7 500 πολιτιστικές δραστηριότητες που στηρίζουν περισσότερους από 22 000 επαγγελματίες για τη διεθνοποίηση της σταδιοδρομίας τους και την απόκτηση εμπειρίας σε άλλες χώρες. Στο πλαίσιο του ΔΕ2, από το 2021 έως το 2023, το σκέλος «Πολιτισμός» στήριξε 630 έργα, διοχετεύοντας 294 εκατ. EUR σε περισσότερους από 2 000 οργανισμούς σε 39 χώρες. Διευκόλυνε τη μετάφραση περισσότερων από 1 500 βιβλίων, ενισχύοντας τη γλωσσική πολυμορφία και την πρόσβαση στη λογοτεχνία λιγότερο χρησιμοποιούμενων γλωσσών. Μέσω του προγράμματος «Ο πολιτισμός κινεί την Ευρώπη» προσφέρονται σε περισσότερους από 3 800 νεοεμφανιζόμενους καλλιτέχνες ευκαιρίες κινητικότητας και έκθεσης που τους επιτρέπουν να δημιουργήσουν νέες, (συχνά) βιώσιμες διεθνείς συμπράξεις. Επιπλέον, το σκέλος έχει στηρίξει πρωτοβουλίες όπως δίκτυα πολιτιστικών οργανώσεων, πλατφόρμες που υποστηρίζουν νέα καλλιτεχνικά ταλέντα, ορχήστρες και πολιτιστικά βραβεία.

Μέσω της ανάπτυξης δεξιοτήτων των επαγγελματιών των ΤΠΔ, καθώς και μέσω των στοιχείων που διαπιστώθηκαν ότι 8 στις 10 συνεργασίες συνεχίστηκαν μετά την ολοκλήρωση ενός έργου, το σκέλος συμβάλλει στην ανάπτυξη συμπεράξεων με διάρκεια και ενός ευρωπαϊκού πολιτιστικού χώρου.

Η σημασία του σκέλους κατέστη ιδιαίτερα εμφανής κατά τη διάρκεια των κρίσεων που ενέσκηψαν κατά την περίοδο 2014-2023. Ενώ η νόσος COVID-19 αποτελούσε υπαρξιακή απειλή για τους ΤΠΔ, το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε με ευέλικτο τρόπο, μέσω του σχεδιασμού καινοτόμων μέσων όπως το έργο Culture Unite ή της προσαρμογής της χρηματοδοτικής του στήριξης για την ενίσχυση των ΤΠΔ. Ομοίως, μέσω του σκέλους, προκηρύχθηκε πρόσκληση υποβολής προτάσεων ύψους 5 εκατ. EUR για τη στήριξη των ουκρανικών ΤΠΔ, ως απάντηση στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένοι τομείς, όπως η μόδα και το ντιζάιν, δεν καλύπτονται επαρκώς μέχρι σήμερα από τις οριζόντιες δράσεις του σκέλους.

Το πρόγραμμα βασίζεται στην αρχή της αριστείας χωρίς προκαθορισμένο κονδύλιο του προϋπολογισμού ανά συμμετέχουσα χώρα. Πράγματι, τα κονδύλια κατανέμονται με βάση την ποιότητα των σχεδίων και όχι ανάλογα με τη χώρα καταγωγής των οργανισμών. Ως εκ τούτου, η κατανομή της χρηματοδότησης μέσω επιχορηγήσεων επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες. Για παράδειγμα, οι χώρες με εδραιωμένους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς και/ή που λειτουργούν ως περιφερειακοί κόμβοι τείνουν να λαμβάνουν σημαντικότερο μερίδιο κονδυλίων (όπως η Γαλλία, η Ιταλία, η Γερμανία και το Βέλγιο). Ωστόσο, στο πλαίσιο του ΔΕ2, ορισμένες χώρες όπως η Κροατία, η Σλοβενία και η Σερβία έχουν αρχίσει να διαδραματίζουν πιο εξέχοντα ρόλο στο πρόγραμμα. Εντούτοις, είναι ανάγκη να πραγματοποιηθούν ακόμη ορισμένες προσπάθειες για την προσέγγιση χωρών που δεν συμμετέχουν επαρκώς στο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη».

Εξακολουθεί να υπάρχει χάσμα μεταξύ της ζήτησης και της διαθέσιμης χρηματοδότησης[5]. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, έχουν γίνει προσαρμογές τα τελευταία χρόνια για να αυξηθεί η προσβασιμότητα και να εξισορροπηθεί η χρηματοδότηση σε όλες τις κλίμακες των έργων· μέσω καθορισμού ανώτατου ορίου στον αριθμό των έργων στα οποία μπορεί να συμμετέχει ο ίδιος οργανισμός στην ίδια πρόσκληση, καθώς και της δημοσίευσης έργων συνεργασίας μεγάλης κλίμακας ανά διετία αντί για κάθε έτος.

Διατομεακό σκέλος

Το 2021 δρομολογήθηκε στήριξη στα ειδησεογραφικά μέσα ενημέρωσης και χρηματοδοτήθηκαν έργα υψηλής ποιότητας για την αντιμετώπιση βασικών διαρθρωτικών και τεχνολογικών αλλαγών και την προώθηση της ανεξαρτησίας και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης, καθώς και του γραμματισμού στα μέσα. Τα έσοδα των ειδησεογραφικών μέσων μειώνονται απότομα, καθώς η διαφήμιση έχει μετατοπιστεί προς τις παγκόσμιες επιγραμμικές πλατφόρμες, ενώ το Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης[6] αναδεικνύει κινδύνους για την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης και τη συντακτική ανεξαρτησία σε όλα τα κράτη μέλη. Λίγα κράτη μέλη διαθέτουν σημαντικούς οικονομικούς πόρους για τη στήριξη της ασφάλειας των δημοσιογράφων ή της ανθεκτικότητας και της καινοτομίας στα μέσα ενημέρωσης.

Το εργαστήριο δημιουργικής καινοτομίας έχει παράσχει αρχική χρηματοδότηση για τη συνεργασία μεταξύ του οπτικοακουστικού τομέα και άλλων πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων. Μετά τις αρχικές δυσκολίες προσέλκυσης σχετικών προτάσεων, το εργαστήριο παρείχε σταδιακά προστιθέμενη αξία χρηματοδοτώντας διεπιστημονικά έργα που αντιμετωπίζουν κοινές

[5]Το κενό αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στα έργα ευρωπαϊκής συνεργασίας, τη μεγαλύτερη δράση του σκέλους, όπου η δράση αντιμετωπίζει μαζική και αυξανόμενη υπερκάλυψη. Ενώ έλαβε 463 προτάσεις το 2021, το 2023 έλαβε 831, και λόγω σταθερού προϋπολογισμού το ποσοστό επιτυχίας του μειώθηκε από 27 % το 2021 σε 17 % το 2023. Η τάση υπερκάλυψης για κάθε πρόσκληση υποβολής προτάσεων για έργα συνεργασίας συνεχίστηκε τα έτη μετά το 2023.

[6] Κέντρο για την πολυφωνία και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης (2025), Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης.

προκλήσεις, ιδίως την προσέγγιση ευρύτερου κοινού και τη δημιουργία εσόδων, αξιοποιώντας ψηφιακές εφαρμογές όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η αλυσίδα συστοιχιών. Παρά το γεγονός αυτό, η καινοτομία εξακολουθεί να αποτελεί τεράστια πρόκληση για τους ΤΠΔ της ΕΕ. Μόνο το 30 % των εταιρειών των ΤΠΔ της ΕΕ έχουν υιοθετήσει στρατηγική ψηφιακού μετασχηματισμού και οι επενδύσεις στην ΤΝ αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 1 % των συνολικών επενδύσεών τους. Η αξιολόγηση επισήμανε επίσης ότι η διαμεσική εκμετάλλευση της ίδιας διανοητικής ιδιοκτησίας έχει θετικό αντίκτυπο στη δημοτικότητα των καλυπτόμενων έργων και στην ανταγωνιστικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, οι συνέργειες είναι πιο έντονες μεταξύ του οπτικοακουστικού τομέα και άλλων τομέων των μέσων μαζικής ενημέρωσης που βασίζονται έντονα στα πνευματικά δικαιώματα (μουσική και εκδόσεις). Αντιμετωπίζουν σε κάποιο βαθμό κοινές προκλήσεις και ευκαιρίες για ανταγωνιστικότητα και ψηφιακό μετασχηματισμό, σε μια περίοδο κατά την οποία μεγάλες πλατφόρμες εκτός ΕΕ έχουν αυξήσει τον έλεγχο πάνω στο περιεχόμενο που καταναλώνουν οι πολίτες.

Όσον αφορά τα χρηματοδοτικά μέσα, η συμβολή του πρώτου μηχανισμού εγγυοδοσίας για τον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα (CCS GF) ήταν πολύ αποτελεσματική. Μέσω της αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων διαμορφώθηκε ισχυρή ανταπόκριση της αγοράς σε τομείς που προηγουμένως θεωρούνταν υψηλού κινδύνου λόγω της άυλης φύσης των περιουσιακών στοιχείων των εταιρειών, των δυσκολιών στις ταμειακές ροές και της έλλειψης αξιόπιστων οικονομικών στοιχείων. Ο μηχανισμός μόχλευσε πάνω από 1,8 δισ. EUR σε δάνεια, ποσό που υπερέβη κατά πολύ τον αρχικό στόχο των 600 εκατ. EUR. Ως εκ τούτου, μείωσε το έλλειμμα χρηματοδότησης με δανειακά κεφάλαια κατά 15 % — 30 %, το οποίο εκτιμάται σε 837 εκατ. EUR — 2,07 δισ. EUR ετησίως. Ο οπτικοακουστικός τομέας και ο τομέας των πολυμέσων αντιπροσώπευαν το 44 % του ποσού των δανείων, αλλά επωφελήθηκαν και αρκετοί άλλοι τομείς, μεταξύ των οποίων η μουσική, οι τέχνες του θεάματος και τα βιντεοπαιχνίδια. Ο CCS GF ενσωματώθηκε στη συνέχεια στο πρόγραμμα InvestEU από το 2021.

Τα γραφεία του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» που έχουν δημιουργηθεί σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες έχουν μεγάλη σημασία για την προώθηση του προγράμματος και τη στήριξη δυνητικών αιτούντων, ιδίως μικρών οργανισμών με περιορισμένες δυνατότητες.

3. Διοικητική αποδοτικότητα

Ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, ο οποίος υλοποίησε το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη», οργάνωσε την κεντρική υλοποίηση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων και διαχειρίστηκε τις επιχορηγήσεις με αποδοτικό τρόπο. Συνολικά, το ποσοστό των διοικητικών δαπανών επί του συνολικού προϋπολογισμού για το προηγούμενο πρόγραμμα ήταν πολύ χαμηλότερο από τα αναμενόμενα κριτήρια αναφοράς και μειώθηκε περαιτέρω στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος. Μειώθηκε από 7,74 % του γενικού συνολικού προϋπολογισμού το 2014 σε 6,74 % το 2023. Οι διοικητικές δαπάνες αυξήθηκαν λιγότερο σε σχέση με τον επιχειρησιακό προϋπολογισμό, γεγονός που υποδηλώνει ότι έχει επιτευχθεί εξοικονόμηση αποδοτικότητας.

Ελήφθησαν ορισμένα μέτρα (κατ' αποκοπή ποσά, υψηλότερα ανώτατα όρια συγχρηματοδότησης, πολυετείς συμφωνίες) για την απλούστευση των διαδικασιών και τη μείωση του φόρτου υποβολής αιτήσεων για τους αιτούντες. Από τις παρατηρήσεις των δικαιούχων προκύπτει ότι ο διοικητικός φόρτος μειώθηκε στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος, καθώς το 73 % των συμμετεχόντων

στο ΔΕ1 θεωρούσαν υψηλές τις δαπάνες υποβολής αιτήσεων έναντι 66 % που έκαναν το ίδιο σχόλιο για το ΔΕ2.

4. Κοιτάζοντας στο μέλλον

Η αξιολόγηση παρείχε πολύτιμα διδάγματα για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της χρηματοδότησης σε επίπεδο ΕΕ για τον πολιτισμό και τα μέσα ενημέρωσης στο μέλλον, με τα αποτελέσματά της να αξιοποιούνται για την εκτίμηση επιπτώσεων του προγράμματος που θα διαδεχθεί το «Δημιουργική Ευρώπη», δηλαδή του AgoraEU.

Σκέλος MEDIA

Η κυκλοφορία ευρωπαϊκών ταινιών, σειρών, ντοκιμαντέρ και άλλων οπτικοακουστικών έργων πέραν των εθνικών συνόρων φέρνει πιο κοντά τους Ευρωπαίους, μέσω της κοινοποίησης ισχυρών ευρωπαϊκών ιστοριών, ενώ παράλληλα ενισχύει τις ευρωπαϊκές εταιρείες που ανταγωνίζονται τους παγκόσμιους κολοσσούς των μέσων και της τεχνολογίας. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την προσέλκυση ευρύτερου διασυνοριακού κοινού σε όλες τις πλατφόρμες, ιδίως των νεότερων γενιών. Επιπλέον, παρά τις σημαντικές εξελίξεις όσον αφορά τη βελτίωση των ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των χωρών του προγράμματος MEDIA, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την αύξηση της γεωγραφικής και γλωσσικής πολυμορφίας και τη διεύρυνση της συμμετοχής.

Το πρόγραμμα MEDIA έχει εξελιχθεί χάρη στην έντονη εστίαση στην καινοτομία και τη διασυνοριακή συνεργασία, συμπεριλαμβανομένων των συμπαραγωγών και της πανευρωπαϊκής διανομής. Η προσαρμοστικότητα αυτή είναι καίριας σημασίας, καθώς ανταποκρίνεται στις τάσεις της αγοράς και στις νέες προκλήσεις, όπως η ανάπτυξη της συνεχούς ροής. Δεδομένου ότι οι αγορές μέσων ενημέρωσης είναι παγκόσμιες, καινοτόμες και δυναμικές, θα είναι σημαντικό να συνεχιστεί η παρακολούθηση των τάσεων για την καθοδήγηση του προγράμματος MEDIA, ώστε να συμβαδίζει με τις εξελίξεις. Όσον αφορά τα βιντεοπαιχνίδια, η ζήτηση για στήριξη σε αυτόν τον δυναμικό και ταχέως αναπτυσσόμενο τομέα υπερβαίνει κατά πολύ τα τρέχοντα κονδύλια του προϋπολογισμού. Μολονότι έχουν ήδη γίνει προσαρμογές σε αρκετές δράσεις του προγράμματος MEDIA ώστε να αντικατοπτρίζουν τόσο την οικονομική σημασία του όσο και την ελκυστικότητά του για τους Ευρωπαίους όλων των ηλικιών, απαιτείται περαιτέρω προβληματισμός σχετικά με τον καλύτερο τρόπο ενίσχυσης αυτής της στήριξης στο μέλλον.

Ο συνδυασμός της χρηματοδότησης μέσω επιχορηγήσεων και των χρηματοοικονομικών μέσων έχει εξυπηρετήσει σε ικανοποιητικό βαθμό τον κλάδο, καθώς καλύπτει διάφορες ανάγκες, από την πρόσβαση σε χρηματοδότηση εκκίνησης και συγχρηματοδότηση έως ενδιάμεσα δάνεια και ίδια κεφάλαια για φιλόδοξες πανευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Οι βιομηχανίες περιεχομένου που βασίζονται έντονα στην διανοητική ιδιοκτησία αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις, όπως είναι η προσέλκυση ευρύτερου κοινού στην ψηφιακή εποχή και η ανταπόκριση στις μεταβαλλόμενες προτιμήσεις των καταναλωτών (ιδίως όσον αφορά τους νεότερους, που είναι οι «αυτόχθονες» της ψηφιακής εποχής). Η επιτυχία και η ανταλλαγή εμπειριών μέσω του προγράμματος MEDIA σχετικά με την προσέγγιση ευρύτερου διασυνοριακού κοινού μέσω συμπαραγωγών και πανευρωπαϊκής διανομής, για παράδειγμα, είναι πολύ σημαντική στην προκειμένη περίπτωση.

Δεδομένης της κλίμακας των προκλήσεων, το πρόγραμμα MEDIA πρέπει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη και το σύνολο της οπτικοακουστικής βιομηχανίας προκειμένου να αξιοποιηθούν καλύτερα οι συνέργειες.

Σκέλος Πολιτισμός

Και στις δύο περιόδους του προγράμματος, το σκέλος Πολιτισμός βοήθησε τους ΤΠΔ να αντιμετωπίσουν βασικές προκλήσεις, όπως ο εθνικός και γλωσσικός κατακερματισμός της ευρωπαϊκής αγοράς και οι μετασχηματισμοί που προκύπτουν από τη διττή μετάβαση. Ωστόσο, ορισμένες ανάγκες έχουν οξυνθεί τα τελευταία χρόνια, ενώ έχουν προκύψει νέες, όπως επιθέσεις κατά της καλλιτεχνικής ελευθερίας ή η άνοδος της τεχνητής νοημοσύνης. Υπάρχει ανάγκη καλύτερης αντιμετώπισης τους, σύμφωνα με τη φιλοδοξία της επικείμενης δράσης «Πολιτιστική πυξίδα για την Ευρώπη».

Η ζήτηση για χρηματοδότηση, η οποία είναι έως και τέσσερις φορές μεγαλύτερη από τον τρέχοντα διαθέσιμο προϋπολογισμό για τη δράση των έργων συνεργασίας, καταδεικνύει την υψηλή ζήτηση από τους ΤΠΔ για το συγκεκριμένο σκέλος. Η χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας ώστε το σκέλος να συνεχίσει να συνδράμει τους ΤΠΔ για να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους και να διαμορφώσουν τη μελλοντική τους εικόνα, καθώς και να διευρύνουν παράλληλα την πρόσβαση σε ποικίλλο πολιτιστικό περιεχόμενο σε διασυνοριακό επίπεδο.

Η τομεακή προσέγγιση του σκέλους αντιμετώπισε ειδικές προκλήσεις ορισμένων τομέων, ενώ η οριζόντια προσέγγιση προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία και περιθώριο κινήσεων για τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς φορείς. Είναι σημαντικό να διατηρηθεί ο συνδυασμός των δύο, ώστε να διασφαλιστεί ότι το σκέλος διατηρεί ισχυρή εστίαση σε επίπεδο πολιτικής.

Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να αυξηθεί η προβολή του σκέλους Πολιτισμός στους ΤΠΔ και στις χώρες που δεν συμμετέχουν επαρκώς σε αυτό. Η απήχηση του συγκεκριμένου σκέλους θα μπορούσε να βελτιωθεί περισσότερο μέσω της ανταλλαγής και της βελτίωσης των πληροφοριών στόχευσης σχετικά με το σκέλος για οργανώσεις σε τέτοιους τομείς και χώρες.

Υπάρχει ανάγκη τακτικής επανεξέτασης και στενής παρακολούθησης των μέτρων απλούστευσης που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο του ΔΕ2. Στο πλαίσιο αυτό, το σκέλος Πολιτισμός θα πρέπει να διατηρήσει την εστίασή του στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με την προσβασιμότητα και να συνεχίσει να διευρύνει την απήχησή του σε οργανισμούς των ΤΠΔ που δεν διαθέτουν προηγούμενη εμπειρία εργασίας σε επίπεδο ΕΕ.

Έχουν επίσης προκύψει διάφορα διδάγματα όσον αφορά την τακτική παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τη διαθεσιμότητα δεδομένων. Η Επιτροπή θα εφαρμόσει συγκεκριμένα μέτρα για την ανάπτυξη συστηματικότερης προσέγγισης όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων του σκέλους. Σε αυτές περιλαμβάνεται διεξοδική ανάλυση των δεδομένων που είναι διαθέσιμα επί του παρόντος, για την καλύτερη χρήση τους χωρίς να αυξάνεται ο φόρτος για τους δικαιούχους. Παράλληλα, θα καταβληθούν προσπάθειες και θα διατεθούν πρόσθετοι πόροι για την περαιτέρω ανάπτυξη εσωτερικών εργαλείων υποβολής εκθέσεων και τη συλλογή δεδομένων από τους εκπροσώπους των ΤΠΔ.

Διατομεακό σκέλος

Η στήριξη στα ειδησεογραφικά μέσα ανέρχεται μόλις σε περίπου 15 εκατ. EUR ετησίως. Παρ' όλα αυτά υπάρχει έντονη ζήτηση. Για παράδειγμα, η δράση «Συμπράξεις δημοσιογραφίας» έχει υπερκαλυφθεί σε ποσοστό 700 %. Η μελλοντική στήριξη θα είναι ζωτικής σημασίας, καθώς οι προκλήσεις σε ολόκληρη την ΕΕ εξακολουθούν να αυξάνονται σε τομείς όπως η ελευθερία και η

πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης, η βιωσιμότητα των μέσων ενημέρωσης και η παραπληροφόρηση, στοιχεία που επηρεάζουν αρνητικά την ανθεκτικότητα της κοινωνίας και τη δημοκρατική συμμετοχή.

Είναι ανάγκη να βελτιώνονται συνεχώς τα κριτήρια των μελλοντικών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για το εργαστήριο δημιουργικής καινοτομίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα χρηματοδοτούμενα έργα είναι πραγματικά καινοτόμα και συμβάλλουν στον μακροπρόθεσμο ψηφιακό μετασχηματισμό των οπτικοακουστικών και άλλων πολιτιστικών και δημιουργικών κλάδων. Υπάρχει επίσης περιθώριο στο πλαίσιο της δράσης «Εργαστήριο δημιουργικής καινοτομίας» για την καλύτερη στόχευση των διατομεακών συνεργειών καινοτομίας, οι οποίες επιτρέπουν ιδίως την ανάπτυξη και την αξιοποίηση της διατομεακής διανοητικής ιδιοκτησίας.